

آزادی مذهب در قانون

در ماده ۱۹ اعلامیه حقوق جهانی بشر چنین آمده است: هرکس حق آزادی عقیده و بیان دارد و حق مزبور شامل آن است که از داشتن عقاید خود بیم و اضطرابی نداشته باشد. در کسب اطلاعات و افکار و در اخذ و انتشار آن به تمام وسایل ممکن و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشد.

یکی از آزادی‌ها که از نوع آزادی اجتماعی شمرده می‌شود، به اصطلاح امروزی آزادی عقیده و تفکر است. انسان در جمیع شئون حیاتی خود باید آزاد باشد. یعنی هیچ گونه مانع و سدی برای پیشروی و جولان و پرورش هیچ یک از استعدادها و وجود نداشته باشد. از جمله مقدس‌ترین استعدادهایی که در بشر وجود داشته و شدیداً نیازمند به آزادی است تفکر و عقیده می‌باشد. بلکه باید گفت مهم‌ترین قسمتی که از انسان لازم است پرورش پیدا کند تفکر است و قهراً چون این پرورش نیازمند به آزادی یعنی نبودن سد و مانع در برابر تفکر می‌باشد. لذا انسان نیازمند به آزادی در تفکر می‌باشد.

در این مقاله آزادی مذهب در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران توصیف شده است.

۱- اصل دوازدهم: دین رسمی ایران اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این دین الی الابد غیر قابل تغییر است و مذاهب دیگر اسلامی اعم از حنفی، شافعی، مالکی و حنبلی دارای احترام کامل می‌باشند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه «ازدواج، طلاق، ارث و وصیت» و دعاوی مربوط به آن در دادگاه‌ها رسمیت دارند و در هر منطقه‌ای که پیروان هر یک از این ادیان مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود و اختیارات شوراها بر طبق آن مذهب خواهد بود، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب.

۲- اصل سیزدهم: ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت‌های دینی شناخته می‌شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آئین خود عمل می‌کنند.

۳- اصل چهاردهم: بحکم آیه شریفه لاینها کم الله عن الذین لم یقاتلواکم فی الدین و لم یخرجواکم من دیارکم ان تبروهم و تقسطوا الیهم ان الله یحب المقسطین» دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظف اند نسبت به افراد غیر مسلمان با اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی عمل نمایند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند، این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه نکنند.

۴- اصل بیست و سوم: تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ یک را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد.

۵- اصل بیست و ششم: احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده آزادند، مشروط به اینکه اصول و استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی را نقض نکنند هیچ کس را نمی‌توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت.

بر اساس فرهنگ و موازین اسلامی آزادی عقیده هنگامی محترم است که بر مبنای تفکر صحیح ایجاد شده باشد. اما عقیده‌ای که مبنایش فکر نباشد هرگز از دیدگاه اسلامی پسندیده نخواهد بود، بلکه از نظر اسلامی چنین آزادی عقیده‌ای، آزادی اسارت و در بند و زنجیر بودن است، و این واقعیتی است که با بیان مطالب گذشته هر عقل سلیمی به بداعت آن پی خواهد برد. لذا به همین جهت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصول ۱۲ و ۱۳ مذاهب و ادیانی را به رسمیت می‌شناسد که بر مبنای تفکر صحیح و جهان بینی واقع‌گرایانه ایجاد گردیده‌اند و این امتیاز و برتری بدان جهت است که اسلام با وجود اعلان آزادی طبیعی عقیده، به ایدئولوژی فرد و جامعه اهمیت فراوان قائل شده و شخصیت انسانی را از زاویه عقیده و ایمان ارزیابی می‌نماید و از این رو احترام و ارزش انسانی و حقوقی در مورد فرد و جامعه به تناسب ارزش مبانی ایدئولوژی مشخص می‌گردد و در این ارزیابی با اختلاف صوری و مسائل ظاهری از قبیل خون، رنگ پوست، سابقه نژادی و اصالت و شرف تیره‌ای توجهی مبذول نمی‌شود.

در قانون اساسی ایالات متحده آمریکا پس از اصلاحاتی که در آن به عمل آمده و این اصلاحیه از تاریخ ۱۵ دسامبر ۱۷۹۱ میلادی دارای قدرت اجرایی گردیده چنین آمده است: کنگره هیچ قانونی وضع نخواهد کرد که بنا بر آن مذهبی تأسیس گردد یا از آزادی مذهبی جلوگیری شود. قانونی که آزادی نطق و بیان و آزادی مطبوعات را محدود سازد، یا حق ملت را از حیث تشکیل اجتماعات آرام سلب کند، یا حق کسی را از حیث نظم به دولت به منظور ترمیم خسارات خود تهدید نماید. قبل از اصلاحات قانون اساسی ایالات متحده آمریکا مطلبی در خصوص آزادی مذهب در قانون اساسی وجود نداشت. ولی پس از مدتی به ضرورت ذکر آن در قانون اساسی پی برده و به عنوان یک ماده واصل در قانون اساسی گنجانده شد. آزادی مذهب در کشورهای سوسیالیستی وجود ندارد و هرگونه آزادی در انجام فرائض مذهبی بستگی به تصمیمات دارد که توسط مقامات دولتی اتخاذ می گردد.

انتشار عقاید خارج از صور قانونی طبق مواد ۷۰ و ۱۹۰ و ۱۹۱ قانون جزای جمهوری فدرال روسیه قابل مجازات می باشد. این مواد انتشار عقایدی را که به نظام سیاسی و اجتماعی اتحاد جماهیر شوروی لطمه زنند محکوم می کند. پس از بررسی اجمالی قوانین اساسی کشورهای مختلف دنیا در خصوص توجه به آزادی مذهب چنین می توان نتیجه گرفت که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در این زمینه کاملترین مقررات را داشته و در عین حال بیشترین آزادی را برای مذاهب و گروه هائی که دارای عقایدی غیر از اسلام هستند قائل شده است. بصورتی که علی رغم مسلمان بودن اکثریت ملت ایران و این که اقلیت های مذهبی در مقایسه تنها تعداد بسیار محدودی از مردم را شامل می شوند، ولی اقلیت های مذهبی حق انتخاب نماینده از بیان خودشان را در مجلس شورای اسلامی داشته و بدین وسیله در قانون گذاری و حق دخالت در تعیین سرنوشت خود و نظامی که در آن زندگی می کنند را بصورت کامل دارند.